

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 marca 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził na podstawie art. 8 ustawy z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz. U. z 2021 r. poz. 419), iż J. K. pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 października 2019 roku do 31 grudnia 2020 roku, w łącznej kwocie 5.366,75 zł z tytułu nienależnie pobranego rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego i zobowiązał ją do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w w/w wysokości (decyzja k. 178 akt ZUS)

W dniu 20 kwietnia 2021 roku wnioskodawczyni odwołała się od powyższej decyzji wskazując, iż nie ukrywała, iż pracuje a jej dochody nie pozwalają na zwrot określonej w decyzji kwoty (odwołanie k. 3).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji (odpowiedź na odwołanie k. 4).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni J. K. urodziła się w dniu (...) (okoliczność bezsporna).

Na mocy decyzji z dnia 3 marca 2016 roku odwołująca ma przyznaną emeryturę, od 24 lutego 2016 roku tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Emerytura jest niższa od najniższej emerytury. Emerytury nie podwyższono, gdyż wnioskodawczyni nie udowodniła łącznie okresów składkowych i nieskładkowych w wymaganym wymiarze (decyzja k.39 akt ZUS).

W dniu 4 marca 2019 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o rodzicielskie świadczenie uzupełniające. We wniosku o przyznanie świadczenia zostało zawarte pouczenie, że świadczenie może zostać wstrzymane lub może zostać potraktowane jako nienależnie pobrane, jeżeli ustaną okoliczności będące podstawą do przyznania świadczenia, do których zaliczono m.in. osiąganie dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania oraz o konieczności informowania organu rentowego o wszystkich okolicznościach mających wpływ na wypłatę świadczenia (wniosek k. 85-86 akt ZUS).

Decyzją z dnia 13 marca 2019 roku wnioskodawczyni zostało przyznane świadczenie rodzicielskie w kwocie 309,87 zł miesięcznie. Decyzja zawierała pouczenie, że świadczenie może zostać wstrzymane lub może zostać potraktowane jako nienależnie pobrane, jeżeli ustaną okoliczności będące podstawą do przyznania świadczenia. O tych okolicznościach wnioskodawczyni winna niezwłocznie powiadomić organ rentowy (decyzja k.93 akt ZUS).

W chwili przyznania świadczenia wnioskodawczyni nie pracowała (okoliczność bezsporna).

Zatrudnienie na podstawie umowy o pracę podjęła od 17 października 2019 roku - o czym nie powiadomiła organu rentowego (wydruk z systemu k.177 akt ZUS).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni jako niezasadne podlega oddaleniu.

Na mocy art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 419 z późn. zm.) świadczenie może być przyznane:

- 1) matce, która urodziła i wychowała lub wychowała co najmniej czworo dzieci;
- 2) ojcu, który wychował co najmniej czworo dzieci, w przypadku śmierci matki dzieci albo porzucenia dzieci przez matkę lub w przypadku długotrwałego zaprzestania wychowywania dzieci przez matkę.

W oparciu o art. 3 ust. 3 świadczenie może być przyznane matce po osiągnięciu wieku 60 lat albo ojcu po osiągnięciu wieku 65 lat, w przypadku gdy nie posiada dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania.

Na mocy art. 6 ust. 1 w celu przyznania prawa do świadczenia oraz ustalenia jego wysokości wnioskodawca jest obowiązany do przedstawiania okoliczności faktycznych mających wpływ na przyznanie prawa lub ustalenia wysokości świadczenia i przedkładania żądanych środków dowodowych. W przypadku nieprzedstawienia wymaganych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych organ, o którym mowa w art. 5 ust. 1 i 2, wzywa wnioskodawcę do uzupełnienia braków w terminie nie krótszym niż 7 dni od dnia otrzymania wezwania, z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje wydanie decyzji o odmowie przyznania prawa do świadczenia.

2. Osoba, której przyznano prawo do świadczenia, jest obowiązana do informowania organu rentowego o wszelkich zmianach mających wpływ na prawo do świadczenia lub wysokość wypłacanego świadczenia i przedkładania żądanych środków dowodowych.

Zgodnie zaś z art. 8 ust. 1 ustawy osoba, która pobrała nienależnie świadczenie, jest obowiązana do jego zwrotu.

2. Za nienależnie pobrane świadczenie uważa się świadczenie:

1) **wypłacone mimo ustania okoliczności będących podstawą przyznania świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania;**

2) przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą to świadczenie;

3) przyznane na podstawie decyzji, której następnie stwierdzono nieważność, albo przyznane na podstawie decyzji, która została następnie uchylona w wyniku wznowienia postępowania, i osobie odmówiono prawa do świadczenia;

4) wypłacone osobie innej niż osoba, która została wskazana w decyzji przyznającej prawo do świadczenia, z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

Wskazać należy, iż cytowane uregulowania są stosunkowo świeże i nie doczekały się jeszcze orzecznictwa czy też wykładni doktryny. Z uwagi jednak na analogiczne uregulowania obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w ustawie o emeryturach i rentach z FUS zastosowanie znajdują tu orzeczenia wydane na kanwie interpretacji tej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono, ugruntowany obecnie, pogląd, że nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to świadczenie wypłacane mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego. Tym samym, nie można przyjąć, aby doszło do nienależnego pobrania świadczenia, jeżeli jego wypłata (mimo zaistnienia wskazanych okoliczności), nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego. Mogą to być, zarówno przyczyny, leżące po stronie organu rentowego (błąd) lub niezależne od tego organu. W prawie ubezpieczeń społecznych „świadczenie nienależnie pobrane”, to zatem nie tylko „świadczenie nienależne” (obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej) ale także „nienależnie pobrane” a więc pobrane przez osobę, której przypisać można określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania). Przyjmuje się, że obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się nie należy. Dotyczy to, zarówno, osoby, która została pouczone o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie przedstawionych nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo, w wypadkach innego, świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego. (vide III AUa 416/19 - wyrok SA Lublin z dnia 23.01.2020 r., opubl. L.)

Sąd Najwyższy podkreślił, że na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach, można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca, była pouczone o braku prawa do ich pobierania. Pouczenie musi być należyte, czyli wyczerpujące i wyraźnie wskazujące okoliczności w jakich dochodzi do nienależnego pobrania świadczenia, dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której było skierowane. Pouczenie nie może

być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1998 roku w sprawie o sygn. akt II URN 46/95, OSNP 1996/12/174, Lex numer 23750 i z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie o sygn. akt II UK 440/03, OSNP 2005/18/291, Lex numer 155203). Warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie, w czasie pobierania świadczenia, powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie, wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku w sprawie o sygn. akt I UK 394/07, Lex numer 494135).

Jeśli organ rentowy zaniechał pouczenia osoby pobierającej świadczenie, o okolicznościach, powodujących ustanie prawa do świadczenia, to nienależne świadczenie traci przymiot świadczenia nienależnie pobranego i, tym samym, powoduje zwolnienie osoby bezpodstawnie pobierającej świadczenia z obowiązku ich zwrotu. Obowiązek taki, na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, istnieje, bowiem, tylko w stosunku do osób, które nienależnie pobrały świadczenia, a nie wobec osób, które pobrały nienależne świadczenia. (vide III AUa 525/19 - wyrok SA Lublin z dnia 30.10.2019 r., opubl. L.)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać trzeba, że analiza akt rentowych pozwala przyjąć, że wnioskodawczyni pobierająca rodzicielskie świadczenie uzupełniające, podjęła w październiku 2019 roku zatrudnienie, z tytułu którego uzyskiwała dochód. O fakcie tym jednak nie powiadomiła organu rentowego. Wbrew twierdzeniu odwołującej to na niej ciążył stosowny obowiązek, o czym była pouczona. Organ rentowy nie ma obowiązku comiesięcznego sprawdzania czy pobierający świadczenie nadal spełnia przesłanki konieczne do jego przyznania. Pouczenie to zawarte było zarówno we wniosku o przyznaniu świadczenia jak i decyzji je przyznającej.

W ocenie Sądu wszystkie pouczenia były na tyle zrozumiałe, że wnioskodawczyni, mogła je odnieść do własnej sytuacji.

Tym samym, bezspornie, wnioskodawczyni powinna mieć świadomość, w jakich okolicznościach, świadczenie to jej się nie należy.

Bez znaczenia do rozstrzygnięcia niniejszego odwołania pozostają argumenty dotyczące braku środków na spłatę nienależnie pobranych świadczeń. Sporna decyzja dotyczyła bowiem jedynie kwestii ustalenia czy wnioskodawczyni pobrała nienależne świadczenia. Okoliczności dotyczące możliwości zwrotu mogą podlegać analizie dopiero w przypadku złożenia wniosku o rozłożenie na raty czy umorzenie nienależnie pobranych świadczeń.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczyni.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczyni.

10 II 2022 roku.